

SZENTE RÉKA MILÉNA

Közigazgatási jogérvényesítés a tiszta jogtan nézőpontjából^[1]

ABSTRACT

This essay explores some fundamental questions of the theory of norm from a practical point of view. The reason and the aim of the study is to determine the legal keystones on which administrative bodies shall build their sanctioning and obligatory decisions. The study analyzes the scope of findings and facts that should be taken into consideration by the administrative authorities, and the activity of deliberation during their decision making. The author reviews the different types of deliberation by giving reference to relevant examples, and demonstrates that the aspects of deliberation are not always outlined by appropriate wording in the legislative acts which leads to ambiguity and forces the authorities to interpret non-regulatory concepts during performing their law enforcement powers. The lack of properly set aspects of deliberation leads to uncertainty in law enforcement with regards to the coercive nature of sanctioning norms.

Keywords: pure theory of law ■ administrative sanctioning ■ deliberative decision making ■ the scope of legal norms ■ coercive norms

I. BEVEZETÉS

Hosszú évek óta a központi közigazgatásban dolgozó gyakorló jogászként időről-időre felmerül bennem az igény, hogy megválaszoljam a következő kérdést: valójában mit is érthetünk az alatt, hogy a hatóság

[1] Az innovációs és technológiai minisztérium kooperatív doktori program doktori hallgatói ösztöndíj programjának a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alaphól finanszírozott szakmai támogatásával készült.

elintézi a hatáskörébe tartozó ügyet. Ez a kérdés számtalan további, az elméleti és a gyakorlati szakembereket egyaránt foglalkoztató témát vet fel – például, hogy mi minősül hatósági ügynek, kit illet meg az ügyfél jogállása stb. –, melyek közül jelen tanulmányom tárgyaként azt, a jogirodalomban kevésbé megjelenő kérdést választottam, hogy mi az a jogalkalmazói tevékenység, ami a hatóság döntésében manifesztálódik. Mik azok a folyamatok, lépcsőfokok, amiket a hatóságnak – a döntést előkészítő és meghozó hivatalnokoknak – a döntéshez vezető úton be kell járni? Mi az az elméleti keretrendszer, amelyen belül a hatóság tevékenysége egyáltalán értelmezhető? Melyek azok a rendező elvek, jogilag releváns tények és körülmények, amelyek ezt a tartományt kijelölik? Mekkora szabadságot élvez valójában a hatóság, amikor a hivatalabóliság elvének talaján állva, a bizonyítékokat szabad meggyőződése szerint értékelve döntést hoz? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásához olyan eszméi alapot kellett keresnem, amely minden egyéb társadalmi konstrukciótól, etikai értéktől mentesen, pusztán a jog felől közelít a témához.

Fentiekre tekintettel, tanulmányomban a közigazgatás és a tiszta jogtan^[2] kapcsolatával szeretnék foglalkozni, amihez mindenekelőtt tisztázni szükséges, hogy milyen értelmezési tartományban használom ezeket a fogalmakat, mit értek közigazgatás, és mit értek tiszta jogtan alatt, illetve hol látom a kapcsolódási pontját. A közigazgatás és közigazgatás-tudomány, illetve a közigazgatási jogtudomány mibenlétének meghatározására a jogtudomány képviselői időről időre bizonyos elemeiben hasonló, másokban eltérő meghatározásokat alkotnak. A jelen dolgozat kiindulópontként fogadja el azt az álláspontot, mely szerint a közigazgatás-tudomány összetett, interdiszciplináris tudományterület, mivel a közigazgatás működésének törvényszerűségei és hatékonysága nem írhatók le pusztán a rájuk vonatkozó joganyag vizsgálatával.^[3] Ugyanakkor a közigazgatási jogtudomány a közigazgatás-tudományon belül meghatározó szerephez jut, mivel az állam működése, a közigazgatás szervezetrendszere, hatásköre és eljárásának szabályai egyaránt jog által meghatározottak.^[4] A fenti keretben a közigazgatás fogalmát az állam társadalomszervező funkciója felől, a jogtudomány és politikatudomány nézőpontjából értelmezem. Eszerint a közigazgatás politikailag feltételezett jogalkotási, jogalkalmazói és szervezési tevékenységet jelent.^[5] Ezek közül kiemelem a jogalkotást és a különösen az állami kényszer alkalmazásának lehetőségére is kiterjedő jogalkalmazást, mely területeken álláspontom szerint az alább ismertetésre kerülő tiszta jogtan, a jog pozitivistá értelmezése előtérbe kerülhet. Bár a XX. század második felében és a XXI. század során a közigazgatás-tudomány fókusza átkerült a közigazgatás hatékonyságára, ésszerűségére és minőségére, valamint a közszolgálati jogra irányuló vizsgálatára, a közigazgatási jogtudomány szerepe továbbra sem hagyható figyelmen kívül.

[2] Kelsen, 1988.

[3] Balázs, 2015, 1-17.

[4] Magyary, 1942, 52.

[5] Ijoten.hu, 2019.

Míg a közigazgatás-tudomány és a közigazgatási jogtudomány is erősen kitett a társadalmi és politikai tendenciák, a társadalmi igazságosságról és az állami érdekérvényesítésről alkotott felfogások változásának, s így ideológiailag meghatározott, addig a tiszta jogtan ideológiáktól és értékítéletektől mentesen a „valóságos és lehetséges jogot kutatja, nem pedig a helyes jogot”.^[6] A közigazgatási hatósági jogalkalmazás során a jogalkalmazó értelemszerűen a valóságos (pozitív) jogot alkalmazza, és döntése meghozatalával, a normatív rendelkezések által meghatározott lehetséges jogot hozza létre, az alkalmazandó normák helyességének vizsgálata kívül esik tevékenységi körén. A normák helyessége jogalkalmazói oldalon annyiban bír relevanciával, hogy a jogalkalmazó tevékenységnek az ideológiai tartalmat is hordozó alapelvekkel, alkotmányos jogokkal összhangban kell állnia, azonban az alapelvek alkalmazására nem az erkölcsi-politikai szempontú helyesség, hanem a jogszerűség talaján állva kerül sor.

II. A NORMA, MINT ÉRTELMEZÉSI SÉMA A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁG SZANKCIÓALKALMAZÁSI TEVÉKENYSÉGÉBEN

Az emberi együttélést társadalmi szokások, erkölcsi szabályok mellett jogi normák, illetve jogi normák rendszere határozza meg. Az egyes személyek magatartása, cselekedetei, az objektív (fizikai-szociális) valóság oksági összefüggéseiben létrejövő „természetes” jelenségek, amelyeknek a jog által értékelhető objektív jelentéstartalmát a normák határozzák meg. Normatív rendelkezések határozzák meg tehát, hogy mit szabad vagy kell, illetve mit nem szabad, vagy nem kell tennie egy jogalanynak, mint ahogy azt is, hogy a normatív rendelkezések által előírt magatartás elmulasztásának vagy azzal ellentétes aktív magatartásnak mi lesz a jogi megítélése, mi lesz az objektív jelentése. Kelsen szavaival élve, „[a]mi azt a történést jogi (vagy jogellenes) aktussá teszi, az nem ténylegessége, nem természeti, azaz okozati törvényszerűséggel meghatározott, a természet rendszerébe tartozó valósága, hanem objektív értelme, mely ezzel az aktussal össze van kapcsolva, a jelentés, mellyel ez az aktus bír”.^[7] Ily módon a természetben, az objektív fizikai-szociális valóságban megjelenő oksági történéseket, mint tényeket, a norma teszi jogivá, vagy jogellenessé.

A közigazgatási jogi norma meghatározására számos kísérlet történt, melyek közül Madarász Tibor megfogalmazását emelem ki. Álláspontom szerint Madarász meghatározásán keresztül mutatható be legszemléletesebben a tiszta jogtan megjelenése a közigazgatási hatóság jogalkalmazásában. Madarász

[6] Kelsen, 1988, 23.

[7] Kelsen, 1988, 27.

szerint a közigazgatási jogi norma a közigazgatási jog legkisebb, önállóan érvényesülő alapegysége, amely többségében alakítja a társadalmi viszonyokat, a jövőre nézve befolyásolja a jogalanyok magatartását. Összecseng ezzel a felfogással Patyi András álláspontja is, miszerint „[a] közigazgatási eljárás célja... nem az objektív igazság deklaratív kimondása post hoc, vagyis az események után, hanem az ügyfelek jogainak és kötelezettségeinek alakítása konstitutív módon, pro futuro”.^[8] A közigazgatási norma a hagyományos felfogás szerint három összetevőre – hipotézis (feltétel), diszpozíció (parancs), szankció (jogkövetkezmény) – osztható, ezzel szemben Madarász kétosztatú közigazgatási normáról beszél, amely két elemből, hipotézisből és diszpozícióból áll. „Minden olyan jogalkotói akaratkijelentés, amely egymagában is érvényesülhet, és képes valamely társadalmi hatás kiváltására”,^[9] önálló jogi norma, a szankció nem szükségszerű szerkezeti eleme a közigazgatási jogi normának. A hipotézis azt a társadalmi életviszonyt (tényállást) írja le, amelynek megvalósulása esetére a jogalkotó a diszpozícióban megfogalmazott magatartási szabályt (jogkövetkezményt) előírja. A szankció a norma szerkezeti eleme helyett annak funkciója; a szankcionáló normában a hipotézis tartalmazza azt a jogellenességet, amelyre reagáló hátrányos jogkövetkezményt az ilyen norma diszpozíciója tartalmazza.

A közigazgatási hatósági jogérvényesítésben garanciális elem, hogy a kötelezettséget megalapozó életviszonyok, illetve a jogellenesség megállapítása és annak fennállása esetén alkalmazandó szankció egyaránt jogszabályban meghatározott legyen. A közigazgatási hatóság eljárása során azonosítja az objektív fizikai-szociális valóságban keletkező tényeket, amelyeket a norma diszpozíciójában meghatározottakhoz igazodva értékelnek az ügy megítélése szempontjából jogilag relevánsként vagy irrelevánsként. A diszpozíció gyakran már a tényfeltáró tevékenység során meghatározza a hatóság vizsgálódásának irányát és terjedelmét, hiszen a jogilag irreleváns tények feltárása nem feladata a hatóságnak, sőt, a hatékonyság elve, valamint az ügyfél ésszerű és törvényes határidőben történő eljáráshoz fűződő alapvető joga megköveteli, hogy a hatóság felesleges eljárási cselekményekkel ne nyújtsa meg az ügy elbírálását. A norma hipotézisében foglalt tényállásnak megfelelő tényösszefüggések értelmező feltárása során tehát a hatóságnak vissza kell nyúlnia Kelsen jogfelfogásához, mivel azokat a tényeket kell vizsgálnia, amelyeket a norma értelmezési keretében a jog részévé tesz. Ezen tényeket, illetve körülményeket a jogalkalmazónak se nem joga, se nem kötelessége figyelembe venni. A jogalkalmazó döntése akkor lesz jogszerű, ha meghozatalára a helyesen – azaz jogilag releváns tények figyelembevételével – feltárt tényállásból okszerű jogi következtetés levonásával kerül sor. A jogi következtetés megfelelőségét a norma diszpozíciója határozza meg. A tiszta jogtan gondolati sémájába helyezve a hipotézisben megfogalmazott „van” és a diszpozíció által meghatározott „legyen” között a hatóság jogalkal-

[8] Patyi, 2019.

[9] Madarász, 1976.

mazó tevékenysége, a kötelezést vagy szankciót tartalmazó döntés hozza létre a kapcsolatot, mégpedig anélkül, hogy az összefüggés politikai vagy erkölcsi értékéről is szólna. Kelsen szavaival élve: „Amikor azt mondjuk: ha az ún. jogsértés beáll, „kell”, hogy jogsértés-következmény is beálljon, akkor ez a legyen – mint a jog kategóriája – csak azt a sajátos értelmet jelenti, amellyel a jogi feltétel és jogkövetkezmény a jogtételben összetartoznak.”^[10]

III. A MÉRLEGLÉLÉS NORMATANI DILEMMÁI

Azt a feltevést alapul véve, hogy a jogi norma kényszernorma (kényszerrel rendelkező norma), és az különbözteti meg a többi normától, hogy a kényszeraktust – azaz a büntetést, illetőleg a végrehajtást – tekinti a normában megjelenő jogkövetkezménynek, okkal adódik a kérdés, hogy a jogalkalmazó mérlegelési jogkörébe utaltan meghozható döntés esetén mennyire kötelezően jelenik meg a diszpozícióban foglalt jogkövetkezmény. E kérdés megválaszolásához először azt kell eldönteni, hogy a mérlegelés, mérlegelési jogkör versengő értelmezései közül melyiket, vagy melyeket vesszük alapul. A legtágabb felfogás a bizonyítási eljárást is bevonja a mérlegelés fogalomkörébe. A bizonyítási mérlegelés során ugyan egy meghatározott tényállás fennállása esetén a jogalkalmazó mérlegelést nem tűrő rendelkezést ír elő a jogalkalmazó számára a jogkövetkezmény alkalmazása tekintetében, azonban a jogalkotónak ebben az esetben is meg kell határoznia a jogilag releváns tények és alkalmazandó anyagi jogi normák körét, valamint a saját hatósági hatáskörét és illetékességét. Mérlegelése tehát kiterjed az egyes bizonyítékok bizonyító erejének megállapítására, továbbá a bizonyítékok egybevetésére és a maguk összességében való értékelésére, amelyekből következtetés útján alakul ki az eljáró hatóság meggyőződése azzal kapcsolatban, hogy az ügyre vonatkozó tények bizonyítottan fennállnak-e, és igenlő válasz esetén azzal kapcsolatban, hogy milyen jogi következtetés levonását teszik szükségessé vagy lehetővé. A jogilag releváns, feltárandó tények, körülmények azonban maguk is normák által meghatározott jogfogalmak, vagyis nem egyszerű észleléssel, hanem a norma értékelési sémájában elvégzett jogi értékeléssel állnak elő. Ebből az következik, hogy normatani szempontból már a tényállás feltáráshoz vezető, bizonyítási mérlegelést is mérlegelésnek kell tekinteni. Mivel azonban az alkalmazandó jogkövetkezményt a jogalkotó imperatív normával kötelezően írja elő a jogalkalmazó számára, a mérlegelés fentebb jelzett – a jog kényszernorma jellegét érintő – dilemmái elsősorban nem ennél a mérlegelés-típusnál jelennek meg, hiszen a „van”-ból eltérést nem engedő mó-

[10] Kelsen, 1988, 13.

don következik a „legyen”: a hipotézisben megfogalmazott feltételek fennállta esetén a jogkövetkezmenynek be kell állnia.

Példaként szolgál a termőföld védelmére vonatkozó törvényi szabályozás, amelynek értelmében a termőföld művelési ágának megváltoztatását – az erre vonatkozó jogszabály rendelkezéseinek megfelelően – be kell jelenteni az ingatlanügyi hatóságnak. A bejelentés elmaradása esetén a hatóság földvédelmi bírságot szab ki.^[11] A bejelentés elmulasztását tehát feltétlenül bírság kiszabásának kell követnie.

Ebből a szempontból a kérdés vizsgálatát illetően leginkább az ún. felhatalmazásos mérlegelés – és az ún. kényszerű mérlegelés – esetkörei elgondolkodtatóak. Ezek közül az utóbbit röviden külön tárgyalom, hiszen ott a mérlegelés szükségszerűsége a norma valamely fogyatékoságából, hiányosságából fakad, s így az is kérdéses, hogy az adott szabályozás valójában mennyire felel meg Kelsen normafogalmának. A felhatalmazásos mérlegelés esetében a jogalkotó a norma hipotézisében megfogalmazott feltételek megléte esetén lehetővé teszi a jogalkalmazó részére, hogy több jogszerű lehetőség közül válasszon döntése meghozatalakor, akár diszjunktív normák – egyenrangú döntési alternatívák – meghatározásával, akár oly módon, hogy célszerűségi szempontok alapján teszi lehetővé a jogkövetkezmeny alkalmazásáról való döntést, méltányossági jogkört biztosít vagy adott jogszabályi kereteken belül rendelkezési szabadságot ad a jogalkalmazónak. A diszjunktív normákkal szabályozott mérlegelés lehetőségét az különbözteti meg jelentősen a többi mérlegelési jogkörtől, hogy ebben az esetben a jogalkotó által lehetővé tett döntési alternatívák közül az egyiket a jogalkalmazónak ki kell választania, tehát a jogkövetkezmeny feltétlenül a diszpozícióban meghatározottak valamelyike szerint fog alakulni, tehát feltétlenül normatív módon előírt következmény fog beállni: „Ha A van, legyen B, C vagy D is.”

A környezetvédelmi jog világából idézett példa erre a típusú mérlegelésre az a rendelkezés, mely szerint a környezetvédelmi hatóság a környezethasználó környezetveszélyeztető tevékenységét korlátozza, felfüggeszti vagy megtiltja, amennyiben a környezethasználó az általa okozott károkért nem áll helyt, a megelőzési illetve helyreállítási költségeket nem viseli.^[12] Ebben az esetben tehát a hipotézisben foglalt mulasztás esetén a diszpozícióban foglalt valamely jogkövetkezmenyt feltétlenül le kell vonni.

A további három mérlegelési típusnál – vagyis opportunista, méltányossági, illetve szabad mérlegelés esetén – már a norma megszövegezése is eltérő. Sorra véve az egyes típusokat: a célszerűségi szempontok mérlegelés körébe vonásának lehetősége túlmutat a jog által meghatározható fogalmakon. A célszerűség nem normatív kategória, olyan fogalom, amely a jog számára értelmezhetetlen, és nem lehet mentes az értékítélettől. Kántás Pétert idézve: „A célszerűség elve

[11] Vö. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 3. § (1) bekezdés.

[12] Vö. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 101. § (2)-(3) bekezdés.

áll szemben az eljárás megindítását és a szankcionálás feltétlen parancsát képviselő törvényhozói akarattal, vagyis a legalitás elvével.”^[13] A méltányossági jogkör gyakorlása kötöttebb mérlegelést jelent, amely mindig valamely kivételesen engedélyezett, az ügyfél számára a norma által előírnál kedvezőbb jogkövetkezmény megállapításának lehetőségét hordozza magában, a jogalkotó által meghatározott feltételek között. Ebben az esetben a méltányossági jogkör – tehát a diszpozícióban meghatározottól eltérő jogkövetkezmény alkalmazásának feltételei – ugyan normatívan meghatározottak, azonban e feltételek fennállása esetén a jogalkalmazó szabadon dönti el, hogy az adott jogkövetkezményt alkalmazza-e, mivel a jogalkotói rendelkezés sem a jogkövetkezmény alkalmazására, sem pedig az attól való eltekintésre nem kötelezi. Ez a szabad választási lehetőség álláspontom szerint ugyancsak nem illeszthető bele a kelsen-i kényszer-norma fogalomkörébe. Szabad mérlegelés esetén „a jogalkalmazó valóban úgy érezheti: a törvényhozó elengedte a kezét”,^[14] mivel gyakorlatilag teljes mértékben az ő belátására bízta, hogy alkalmazza-e az előírt jogkövetkezményt. Példaként szolgál erre az esetkőrre, hogy az erdészeti hatóság egyes bejelentéshez kötött tevékenységek végzését megtilthatja, korlátozhatja, illetve feltételekhez kötheti, amennyiben a bejelentett tevékenység nem felel meg a jogszabályi követelményeknek.^[15] Az itt bemutatott esetben a feltételes módú megfogalmazásból megállapítható egyrészt, hogy a norma diszpozíciója nem tartalmaz kötelezően alkalmazandó jogkövetkezményt, továbbá, hogy azt nem határozza meg, hogy a jogkövetkezmények alkalmazásától a hatóság mely esetekben és milyen szempontok figyelembe vételével tekinthet el, vagy kötele eltekinteni.

Külön említést érdemel az ún. kényszerű mérlegelés, mely attól kényszerű, hogy a jogalkalmazó a norma hiányos megfogalmazása okán olyan helyzetbe kerül, hogy „mérlegeléssel” kell kitöltenie a joghézagot. Ebben az esetben nem beszélhetünk felhatalmazásról, hiszen a joghézag kitöltésére nem normatív rendelkezés ad feljogosítást, hanem a jogalkalmazás működéséből fakadó követelmény, hogy az eljárásokat le kell folytatni, a meghozott döntéseket végre kell hajtani. Bár szigorúan véve, álláspontom szerint ez az esetkör nem tekinthető a klasszikus mérlegelési jogkör gyakorlásának, azonban gyakorlati jelentősége miatt ki kell rá térni. Számos példával illusztrálható a jogszabályi hiányosság megjelenése azokban a jogszabályokban, ahol a norma feltételes megfogalmazásával választási-döntési lehetőséget biztosít, azonban a döntési lehetőségek kereteit nem, vagy csak hiányosan határozza meg, a kötelezettség alkalmazását lehetővé teszi, de alkalmazhatóságához további támpontot nem ad, mintegy megfordítva a méltányosság kedvezőbb eltérést engedő szabályait. Így például az erdészeti hatóság a vízforrások, vízbázisok, a védett élő szervezetek élőhelyének, az élettelen természeti vagy tájképi értékek környezetének, a

[13] Kántás, 2001, 68.

[14] Kántás, 2001, 80.

[15] Vö. Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Evt.) 104. § (1) bekezdés.

közjóléti objektumok védelme érdekében egyes fák vagy facsoportok kitermelését megtilthatja.^[16] A felhozott példában kimutatható, hogy a norma hipotézise is bizonytalan, hiszen nem azt határozza meg, hogy „mi van”, hanem ehelyett a feltételezett érdekek védelmét teszi a szabályozás alapjává. A jogalkotó által nevesített érdekek tisztán jogi szempontból csak abban az esetben határozhatók meg, ha a norma megadja az érdek jogszabályi definícióját, vagy utal a lehetséges értelmezési körre. Bár a következő példa nem szankcióalkalmazás tekintetében, hanem engedély megadása körében fogalmazza meg a jogszabály által meghatározott közérdekkel való összhang értelmezési körét, mégis jól szemlélteti a fenti esetkört, amiatt, hogy itt a törvényi szabályozás az adott tevékenység jogszerűvé minősítésének, engedélyezhetőségének feltételét határozza meg. Az erdő igénybevételére vonatkozó törvényi szabályozás szerint erdőt igénybe venni csak kivételesen esetben, a közérdekkel összhangban lehet.^[17] Bár arra nézve, hogy mi minősül közérdeknek, a jogalkotó nem adott meg további szempontokat, azonban rögzítésre került, hogy a közérdekkel való összhangot vélelmezni kell többek között az erdő árvízvédelmi igénybevétele esetén. Az első erdészeti hatósági példa jól szemlélteti, hogy a diszpozíció esetlegessé válik, nem jelenik meg benne a „legyen”, vagyis az alkalmazni rendelt jogkövetkezmény.

A fent megjelölthöz képest eltérő, mégis hasonló következménnyel járó esetkör, amikor a jogalkotó akár ad is törvényi felhatalmazást a mérlegelési jogkör gyakorlására, de a mérlegelés szempontjait nem, vagy normatív jogi tartalomként nem azonosítható fogalmakkal adja meg a következő megfogalmazásban: „az ügy összes körülményét figyelembe véve” vagy „a jogsértésben rejlő kockázat típusához és mértékéhez igazodóan”. Ilyen, általános jelleggel meghatározott mérlegelési szempontrendszer jelenik meg a fogyasztóvédelmi eljárásokban alkalmazható jogkövetkezmények esetében is, mely szerint a fogyasztóvédelmi hatóság fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértése esetén az eset lényeges körülményeinek figyelembevételével és az arányosság követelményének szem előtt tartásával dönti el, hogy mely, a törvényben meghatározott jogkövetkezményt állapítja meg.^[18]

Megítélésem szerint a tiszta jogtan fogalmi keretében kizárólag az ún. bizonyításos mérlegelés tekinthető a kényszernormaként felfogott jogi norma alkalmazásának. Ezzel szemben a felhatalmazásos vagy a kényszerű mérlegelés olyan, nem jogi kategóriák alkalmazását is megkívánja, amelyek a tiszta jogtan számára hozzáférhetetlenek. Ebből a megállapításból a mérlegelés elméleti és gyakorlati fogalmi közötti ellentmondás keletkezik, mivel a bírói gyakorlat és a hazai perjog a mérlegelési jogkörben hozott döntések alatt – álláspontom szerint helyesen – elsősorban a felhatalmazáson alapuló mérlegelést érti.

[16] Vö. Evt.71. § (3) bekezdés.

[17] Vö. Evt. 78. § (1) bekezdés.

[18] Vö. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 47. § (1) bekezdés.

IV. ÖSSZEGRZÉS

Fentieket összefoglalva tehát megállapítható, hogy a közigazgatási hatósági tevékenység – az ésszerűségi és hatékonysági elvárásokat, illetve kritériumokat is figyelembe véve – kielégítően értelmezhető a tiszta jogtan fogalmi keretében. A mérlegelés normatani dilemmáinál leírtak szerint felmerül a kérdés, hogy a mérlegelési jogkörben hozott döntések meghozatala során egyáltalán beszélhetünk-e ebben az értelemben jogalkalmazásról, amennyiben a jogi norma mint kényszernorma parancsoló „legyen” eleme esetlegessé válik. A jogalkalmazói tevékenység a mindennapi élet tapasztalatai szerint kitölti ezeket a hézagokat, a jog értelmezési körébe vonva és normatív tartalommal felruházva olyan, jogszabályok által nem, vagy nem pontosan rögzített fogalmakat is, amelyek a tiszta jogtan számára megfoghatatlanok. Ezzel a megállapítással azonban egy újabb kérdéshez érkezünk el, nevezetesen, hogy megvalósul-e a hatalmi ágak montesquieu-i értelemben vett szétválasztása, azonban ennek a témának a mélyebb feldolgozása már szétfeszítené a jelen tanulmány kereteit.

IRODALOMJEGYZÉK:

- Balázs István (2015): A jogtudomány helye, szerepe, haszna a közigazgatási jogtudomány szemszögéből. In: *MTA Law Working Papers*. 2015. 2. évf. 25. sz.
- Egyed István (2017): *A magyar közigazgatási jog alaptanai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
- Ijoten.hu: A közigazgatás funkciói és feladatai, 2019. (Elérhető: <https://ijoten.hu/szocikk/a-kozigazgatas-funkcioi-es-feladatai>. Letöltés ideje: 2015.05.10.).
- Józsa Zoltán (2019): A közigazgatás funkciói és feladatai. In: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. (Közigazgatási jog rovat, rovatszerkesztő: Balázs István). Elérhető: <https://ijoten.hu/szocikk/a-kozigazgatas-funkcioi-es-feladatai>. Letöltés ideje: 2021.05.10.).
- Kántás Péter (2001): A mérlegelés dilemmái. In: *Belügyi Szemle*. 2001/12. sz.
- Kelsen, Hans (1988): *Tiszta jogtan [Reine Rechtslehr]*. ELTE Bibó István Szakkollégium, Budapest.
- Madarász Tibor (1976): Gondolatok az államigazgatási jogi normáról. In: *Jogtudományi Közlöny*. 1976/6. sz.
- Magyary Zoltán (1942): *Magyar Közigazgatás*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.
- Patyi András – Varga Zs. András (2019): *A közigazgatási eljárásjog alapjai és alapelvei – A magyar közigazgatási és közigazgatási jog általános tanai*. V. kötet. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.

JOGFORRÁSOK:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól.
- 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről.
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről.
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról.